

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravne drave (sloven Chicago) in Kanado
\$6.00 na leto, \$1.50 na pol leta; \$1.50 na leto; za Chicago
in Cleveo \$7.50 na leto, \$1.50 na pol leta; za inoemstvo
\$2.00

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveo \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rakopisni dopisi in nenaročni
dopisi ne vratajo. Rakopisni literarne vsebine (črtice, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v sklopih,
če je priložil pošto.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom

PROSVETA

2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz naselbin

Volilne in druge vesti iz vzhod-
nega Ohia

Bellaire, O. — Ko to pišem, se
bije ena najbolj arditih volilnih
bitk v zgodovini države Ohio.
Bitka je med demokrati in re-
publikanci. V prvi vrsti sta si v
laseh Sawyer in Bricker, kandi-
dati za gubernerja, in Bulkley in
Taft, kandidata za zveznega se-
natorja. Bulkley in Taft sta že
večkrat debatirala. Vsi štirje si
vsekrežem po stari navadi drug
drugemu očitajo zgodovino — ko-
rupcijo itd. Vsek si misli: bolj
kot te omerjam pred poslušalci,
bolj bo vleklo glasove na mo-
jo stran.

Ampak tudi volilci imamo že
izkušnje v teh rečeh, namreč da
se od volilnih obljub ne da žive-
ti, pa naj bo izvoljen demokrat
ali republikanec. Za ogromno
večino ljudstva to nič ne spre-
meni bednega položaja, in sicer ne
glede, če komunisti v svojih le-
takih še bolj priporočajo zdru-
žitev proti republikancem. (Unit
and save our state from a new
Ohio Gang. Bring the New Deal
to Ohio by defeating Bricker and
Taft — je "komunistična" para-
la.)

Toda bo treba še boljše-
ga združenja kakor ga propagirajo
komunisti, in sicer v obliki tež-
kih milijonov dolarjev, da se po-
krije ogromni dolg v državni bla-
gajni, katerega je naredila de-
mokratiška administracija v zad-
njih štirih letih pod Daveyjevimi
režimom. Meseca avgusta je bi-
lo v pokojninskem skladu \$1-
200,000 deficita, septembra so
starčkom in stankam izplačali le
delno pokojnino, oktobra pa nič.
Dne 28. oktobra pa so v Dayto-
nu zaprli vse šole. Prizadeletih je
34,000 otrok in 1300 učiteljev.
Vzrok je \$17,000,000 dolga v šol-
skem skladu.

Tukaj nastane vprašanje, kje
bo prihodnji gubern, pa naj bo
demokrat ali republikanec, dobil
finančna sredstva, da poplača te
ogromne dolgeve? In od katere
strani bo dobil denar, da se v šol-
lah spet prične s podukom? Ta
čedna korupcija prihaja na svet-
lo takrat, ko je volilna kampan-
ja v največjem dirindaju. Izgle-
da, da sedanji demokratiški gu-
verner Davey gladi toda repu-
blikanec, ker je bil poražen pri
primarnih volitvah. V tem kra-
ju prevladuje mnenje, da bo zma-
gal Sawyer s precejšnjo večino
in da bodo izvoljeni demokrati-
ski kandidati v vse urade, okraj-
ne in državne. Naj bo temu že
tako ali tako. Kot sem že omenil,
je za ogromno večino prebival-
stva brez pomena, katera kapita-
listična skupina zmaga.

Dne 31. oktobra je bil v Miners
Templu v Bellaireu shod demo-
kratov. Na tem shodu so se zbra-
li vsi novi in stari kandidati.
Govorili so kongresnik Inhof, se-
nator Bulkley, okrajni blagaj-
nik in več drugih. Vsi so hvalili
sedanjo administracijo in kaj je
še storila za blagor naroda. Se-
veda niso priznali Hooverizmu.
Republikanci s Hooverjem na
čelu so prikazali za najbolj za-
nikrne voditelje v zgodovini de-
žele. Prinesli so naprej glad, po-
manjkanje, gladovne pohode,
župne kuhinje, krušne linije itd.
in bili deležni velikega aplavza.

Bulkley je očitane proti njemu s
strani Tafta nazval dvakratno
laž. Spet ploskanje in življenje.
Sedanjsa gubernerja Daveyja
ni nihče omenjal niti z besedo,
da bi ga lahko. Saj je načelnik
njih stranke v Ohio.

Z delom v tem kraju je po sta-
ri navadi. Rov št. 6 Rail River
Co. še spi spanje pravičnega,
prav tako rov Webb. Precejšnje
število premogarjev iz teh ro-
vov je dobilo delo pri WPA, nekaj
pri rovi 3 in 4 Rail River Co.
Nekaj nas je še brezposelnih, ker
so tudi pri WPA postali izbirni.
Zaposle le one, ki jih stalno
nadlegujejo za relief. Če pa ne
potrkaš pravočasno, ne dobiš ne
jela ne dela. Mene so tudi izklu-
čili iz WPA, menda zato, ker sem
preiskovalnik rekel v oči, da od-
klanjaj miloščino, dokler sem
sposoben služiti si kruh v potu
svoje- ga obraza.

No, pa kaj bi jamral radi po-
manjkanja. Saj se meni in sploh
vsem državljanom širom Ameri-
ke, ki so prekoračili 60. leto, o-
betajo zlati časi v bližnji bodo-
nosti. Da resno mislim, naj vam
povem, da so tudi v teh krajih
prišli ustanovljati Townsendove
klube, ki obetajo \$200 pokojnine
na mesec. Teh \$200 bo moral
vsak prejemnik sproti potrošiti.
In ker sem jaz že z eno nogo na
pragu 60. let, že z desnico segam
po \$200-skih čekih. Potem naj
se gre depresija solit! Jaz \$200,
moja žena \$200! Kaj pa mislite
vi drugi, da ne ustanovite Town-
sendovega kluba? Saj je člana-
rina le 25 centov na leto. Takšen
klub ima že Shady-side, Bellaire,
Bridgeport in menda tudi Mar-
tins Ferry, O. In kadar se to
zgodí, da bomo pričeli prejemati
po \$200 mesečno, ne da bi pro-
ducirali ene same zveplenke, bo
za nas siromake v Ameriki res
posijalo nebeško kraljestvo, po-
sebnost pa za starčke. Amen.

Louis Pavlinich, 258.

Zidankovo poročilo

Sharon, Pa. — Pred nekaj dne-
vi sem v Prosveti videl dopis iz
Cheswicka, Pa., s podpisom An-
tona Klemenčiča. Pravi, da sem
mu zadnjič dal nekaj pod nos, ko
sem bil v Cheswicku. Töne, ne
bodi hud, saj nisem nič hudega
mislil o tebi. Če si se pa nekoliko
kisló držal, ni bila moja krivda.
Mogoče si imel strah pred zaje-
jim klubom, pred tem, da bi te
člani izvolili za predsednika zaje-
jega lova?

No, jaz se nisem prav nič jezil,
ko mi je tvoja žena dala nekaj
pod nos. Veš, Töne, kaj mi je da-
la podnati? Velik sedvič, povr-
hu pa še čašo viske in nekaj čaš
svežega piva. In to ni bilo prvič.
To je storila še vedno, ko sem se
oglasil v vajinem hotelu, in vse-
lej brezplačno.

Töne piše, da preveč hvalim
ženske. No, bom pa povedal za-
kaj. Tebe in tvojo ženo poznam
že mnogo let, Töne, in vem da jo
ljubiš, vem pa tudi, da tudi ona
tebe ljubi, ker nisem še videl ne
slišal, da bi se prepirala. To je
dokaz, da zvesto služiš drug dru-
gemu. Toda zaupam ti eno skriv-
nost: žena ne ljubi samo tebe,
marveč vse goste, ki pridejo v
vagin hotel. Poleg tebe ljubi tudi
mene. Razlika je sicer velika,

ker tebe ljubi kot moža, mene pa
kot prijatelja. Veš kolikokrat
sta mi že postregla s okusnim
kosilom ali večerjo, po večerji pa
mi je tvoja žena vselej odkazala
udobno posteljo, v kateri sem se
sladko naspal. Zjutraj sta vidva
še spala v najlepšem objemu, ko
je odšel "oče" Prosvete, ne da bi
poravnal račun za hrano in pre-
nočišče. Iz tega sklepam, da tvo-
ja žena tudi mene ljubi, ker po
velikih hotelih ni tega nikdo de-
ležen. Ta čast zadene le Prosvet-
nega "očeta". In kako ne bi po-
tem hvalil ženske?!

Cesto tudi prenočim v privat-
nih stanovanjih — pri prijate-
ljih. Mnogokrat se dogodi, da
zjutraj odidem prej, ko mamice
ustanejo, kajti moj boss Filip
Godina noče meni priznati unije
brez boja. Ampak bojevati se mi
več ne zdi vredno, ker sem že
prestar. Vidi se mi bolj pametno,
da ignoriram unijake predpise
in regulacije in delam dolgo ene
pri mamicih, ki mi vedno lepe
postrežejo, kot ti, Töne, in tvo-
ja soproga. Pustim jih zjutraj,
da mirno počivajo, potem se jim
pa v Prosveti lepo zahvalim. In
mislim, da so s tem zadovoljne,
ker do danes še nisem bil obto-
žen pred glavnim porotnim od-
borom jednote. To je torej dru-
gi vzrok, da hvalim naše mami-
ce.

Tonetu Klemenčiču moram tu-
di povedati, da ni mogoče, da bi
šel z njim na lov. Pred nekaj me-
seci je povedal, da mu je zgorela
v gozdu lovska koč. Če bi jo še
imel, bi me lahko vzel s seboj za
kuha in mesarja. Kot izučen me-
sar, bi vam lahko vse zajefe me-
so v klobase sproti podal in po-
slal v Strabane, ker tam imajo
pogosto veselice. Tam bi se go-
tovo dobro prodale. Pa tudi sha-
ronski mesarji bi jih z veseljem
pokupili. Torej, Töne, ne poza-
bi mi poslati par jrdov zajefih
klobas; sploh pa te bom pričá-
koval, da privlečeš poln avto div-
jačine. Torej na veselo svidenje!

Zdaj pa še nekoliko o stra-
banaki naselbin, o njih veliki
proslavi, ki so jo zadnjič obha-
jali kar dva dni skupaj. Na po-
velje br. Antona Valenčiča sem
se na 29. oktobra podal v Stra-
bane kot kvartirmohar za Sha-
rončane. Ko pridem v veliko dvo-
rano, mi John Koklich pove, da
Sharončanov ne bo. Ob tej no-
vici mi je srce na mah padlo v
hlade in nisem šel nikamor vpra-
šat za prenočišče. Kar po dvora-
ni sem se sukal od petih zjutraj
po parurnem počitku se zopet vr-
nem v društveno dvorano, kjer
sem že dobil nekaj domačinov pri
bari. Med njimi je bil tudi br.
Trčelj in jim delal kratek čas.
Prišel je tudi Frank Zaitz iz Chi-
caga. V njih pogovore se nisem
dosti umešaval, ker so bili pre-
več zaposleni. Seveda sem bil tu-
di jaz zaposlen, nekaj z ženska-
mi, najbolj pa z moškimi, ki so
prihajali od vseh strani. Ka-
kor hitro so prišli Sharončanje,
sem bil pa zelo zaposlen z njih
predstavljanjem. Pa, ne, da bi
kdo mislil, da naše Sharončane
povišujem v deveta nebesa. To
sem storil vsled tega, ker sem
že več rojakov in rojakinj ališal,
da bi radi poznali Toneta Valen-
tiniča, ki je bil lani v starem
kraju in je potem v Prosveti opi-
sal tamkajšnje razmere.

Čas na tej veselici je pač hitro
tekel, tako da se nisem mogel na
vse spomniti. Na takih sestankih
se ljudje najbolj spoznajo in vsa-
kdo bi rad vse vedel in poznal.
Gospa Nagel z Midwayja je bila
tako vesela, ko sem ji predstavil

br. Valentinčiča, da nas je pova-
bila na Midway. Rekla je, da ji
ne bo nič žal, čeprav ga popije-
mo en sod. Ne vem pa, če se je
Valentinčičeva skupina povabila
odzvala, kajti mene je že ob pol-
sedmih zvečer mrs. Cvelbar po-
zvala, naj prisledem v njih avto,
da se odpeljemo proti domu, ker
bo moral Joe Cvelbar ob 10. že
na delo. Jaz in Joe sva sedela za-
daj, gospa Cvelbarjeva in njen
sin Albert pa sta vozila. Ob pol-
desetih so me zdumpali pred mo-
jo hišo.

Tako smo končali to proslavo.
Hvala Cvelbarjevima za brezplač-
no vožnjo in Strabančanom za le-
po postrežbo in veselo družbo.
Hvala tudi vsem posetnikom, ki
ste mi stiskali desnico in me po-
zivali, naj nadaljujem z dopisi
v Prosveti. Adolf Kira me je po-
trestal, potisnil v žep polno pest
pivskih tiketov in povrhu še do-
lar. Rekel je, da oha z ženo ra-
da čitata sharonске dopise. Po-
vabil sem ga, naj pripelje svojo
soprogo in prijatelje na veselico
v Sharon, kajti tudi tukaj imo-
mo veselo rojake in rojakinje.
Samo jaz sem malo neroden, toda
nič zato, bodo pa drugi bolj pri-
jazni. Pred zaključkom se vsem
še enkrat prav lepo zahvaljujem.
Če sem se pa komu zameril, naj
mi oprostí. Saj ste videli na mo-
ji stari buči grinarski klobuk, od
grinarja pa ne morete kaj mo-
dernega pričakovati. Seveda se
zahvaljujem tudi kuharicam in
mojim plesalkam. Namesto da bi
jih jaz potresal, so pa one mene.

Anton Zidankič.

To in ono iz Clevelanda

Cleveland. — Kadar pride ta-
li drugi Clevelandčan v kakšno
naselbino, bo gotovo vprašan, ka-
ko je v Clevelandu. Menda je ni
naselbine v USA, v kateri bi se
naši rojaki ne zanimali za metro-
polo. Nekateri se zanimajo za
kavsanje po časopisih, drugi za
kulturo, katere je vseh vrst na
St. Clairju, tretji za našo famoz-
no politiko. Največ pa je onih,
ki se zanimajo za delavske raz-
mere, če bi bilo mogoče dobiti
delo. Tem hočem nekoliko pove-
dati, kako je s situacijo v raz-
nih industrijah.

Kadar mi je stavljeno vpraša-
nje glede dela, je moj odgovor
navadno ko v tistem "očenašu":
kakor v nebesih, tako na zemlji.
In kakor je v New Yorku, Chi-
cagu, Detroitu, Pittsburghu,
Milwaukeeju, San Franciscu, ta-
ko je tudi v Clevelandu glede
dobave dela. Glavna industrija,
ki uposljuje okrog 70,000 delav-
cev, je danes Rooseveltova WPA.
In kot se ališ, niti ta ni absor-
birala vseh brezposelnih pri "ce-
sarskem" delu. Se mnogo jih
je, ki ne morejo priti do reliefne-
ga dela.

V privatnih industrijah je ma-
lo tovarn, ki bi delale s polno pa-
ro. American Steel & Wire ima
štiri tovarne v Clevelandu — ne-
kdaj posamezna podjetja — ki
delajo le tri do štiri dni na te-
den. Ta družba ima tovarne tu-
di v Rankinu, Pa., Jolietu in
Waukeganu, Ill., Lorainu, O., in
če se ne motim tudi v Garyju,
Ind. Tudi po teh krajih ne dela
bolje. Fisher Body Co. dela le
bolj malo in v njeni veliki tovar-
ni ni uposlenih niti polovico to-
liko delavcev ko nekdanj. Od tega
podjetja so odvsnila tudi nekatere
mala podjetja, ki izdelujejo
avtne pritlikline; ako pri Fisherju
ne delajo, tudi ta podjetja ne
obratujejo. Delavnice za popra-
vljanje lokomotiv New York
Central železnice delajo malo bo-
lje, toda je še veliko starih de-
lavcev doma in na WPA. Veliko
imamo trgovcev, ki še nekam u-
spevajo z biznisom, veliko pa je
tudi takih, največ gostilničarjev,
katerim biznis ne gre tako kakor
bi radi. Pivo in žganje je večini
bolj postranska stvar; glavna
sta hrana in postelja.

Lahko bi rekli, da je strašno
slabo v metropoli. Toda, ko pri-
de človek v nedeljo domov, pa
zagleda pečeno kokoško, kloba-
se — krvavice ali mesene — na-
dalje gnjat, "corn beef in cab-
bage", solato s prato; potem pa
še imaš vstopnico za banket ali
druge pojedine z ice creamom
povrhu, kot ga je servirala Za-
družna zveza 30. oktobra — ko
vse to vidiš, si misliš: res so ne-
besa na zemlji, kdor si jih more
privoščiti. In ako si nameraval
storiti samomer, se premisliš, češ
kdo bo pa vse to snedel, ako ne

(Dalje na 3. strani.)

Najhujši strup

Strup je, kakor znano, precej relativen po-
jem. Kuhinjsko sol, ki jo uporabljamo v vsa-
kem gospodinjstvu, uporabljajo v mnogih
deželah kot samomorilni strup. Treba se jo je
samo v veliki množini "najesti". Osebe, ki so
se privadile pogostega zauživanja majhnih ko-
ličin kakšnega strupa, prenesejo doze, ki bi
vsako drugo osebo spravile pod rušo. Spom-
nimo se samo na uživalce arzenika ali na ljudi,
ki uživajo mamila, morfij, kokain i. pod.

Strupene kače proizvajajo v svojih pripra-
vah za strup otrove, ki učinkujejo smrtno, če
pridejo v majhnih količinah v krvni obtok
ljudi ali živali. Ti strupi po svoji učinkovitosti
sistveno prekašajo splošno znano prusko
kislino. Ti kačji strupi, posebno pa strupi ko-
lubrid, med katere spadata indijska nočarica
egiptska kobra itd., vsebujejo poleg drugega
snovi, ki mrtvičijo živce, zlasti pa omrtvičijo
dihhalno središče v človeških možganih. Smrt
nastopi tedaj zavoljo zadušitve. Ze silno ne-
znatna količina posušenega strupa kobre, ko-
ličinica, ki tehta komaj 8 do 16 milijontink
grama, zadostuje, da ubiješ miš, ki tehta 16
gramov.

Dr. F. Michel iz Goettingena je izločil tak-
šen "nevrotoksin" iz strupa neke južnoafriške
kobre. Pridobil ga je menda v najčistejši obli-
ki in to snov moramo smatrati za najbolj stru-
pen izmed vseh, kar jih poznamo. Podrobn-
nejša preiskava je pokazala, da je ta izločina
petkrat bolj strupena od čiste izločnine kačje-
ga strupnega aparata. Cenijo, da zadostuje
tisočinka grama tega strupa, da ubije človeka.
Kemično je novi strup soroden beljakovinom
in vsebuje "mnogo" žvepla. To žveplo je po
vseh prilikah v tesni zvezi s strupenostjo te snovi.
Natančnejša raziskava kačjih strupov je
zelo važna, kajti v zadnjih časih so ugotovili,
da so ti strupi dobra lečila.

Neznano ljudstvo na Papui

V Sydney v Avstraliji se je vrnil John Hides,
ki je l. 1935. odšel na Papuo (Novo Gvinejo)
kot uradnik britske kolonialne uprave in so je
pozneje posvetil etnološkim študijam. Pred ne-
koliko meseci se je iz Porta Moresbyja odpra-
vil na potovanje v notranjost dežele. Spreml-
ljali so ga seržant O'Malley in polieisti koloni-
alne uprave. Odprava je morala premagati hu-
de težave. Samo za prehod preko 2000 m vi-
sokoga gorovja je potrebovala štiri tedne. Ko
so po mnogih naporih dospeli preko gorovja, so
prišli v mično dolino, ki jo obroblijo valoviti
grčji in jo napaja srebrna rečica.

V tej lepi dolini živi majhno ljudstvo, ki je
naseljeno v več vaseh ob reki. Ti domačini se
razlikujejo znatno od drugih Papuancev. Kta-
jim je svetlo rjava. Po kulturi živijo še v prvih
kamenih dobi. Kovinsko orožje in orodje
ekspedicije je zbuja lo med njimi veliko zana-
nja. Sprva so bili zelo boječi, potem so se pa
pokazali zelo gostoljubne in ekspedicija je osta-
la dva meseca med njimi.

Hides meni, da so Tarifurorci, kakor ime-
nujejo ti domačini sami sebe, arijskega izvora.
Pred stoletji jih je moralo zanesiti sem. Ves čas
so živeli ločeno od vsega sveta. Po vsej priliki
so malajskega izvora. V znanstvenih krogih
je Hidesovo poročilo zbudilo velikega zana-
nja in mislijo, da bi v notranjosti skrivnostne-
ga otoka našli še kako drugo, doslej nezna-
no ljudstvo.

Kaj jedo ljudje?

Društvo narodov v Zenevi ima od leta 1935
poseben odsek za proučevanje prehrane vseh
narodov na svetu. Nedavno je odsek izdal
statističen pregled s podatki o tem, kaj jedo
ljudje na zemlji.

V zadnjih dvajsetih letih je pač najbolj zna-
čilno dejstvo, da je poraba mesa ostala pri-
bližno v istih mejah kakor prej. Opaža se
mo eno: da se je skrčila poraba govedine, zato
pa se zakolje in porabi več prašičev. Propa-
ga se zakolje in porabi več prašičev. Propa-
ganda za ribe se je slabo obnesla. Rib se pora-
bno malo, največjo porabo v tem po-
gledu ima Angleška.

Izredno pa je narasla poraba jajc. Poraba
mleka in mlečnih izdelkov se je potrojila, več
mleka in mlečnih izdelkov se je potrojila, več
nego potrojila se je poraba zelenjave in sadja.
Samo konsum krompirja je ostal na prejšnji
stopnji. Zanimivo je končno tudi to, da se
opaža neko nazadovanje pri porabi rži in rži.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 7. novembra 1918)

Domače vesti. Španska bolezen je ponehala
na vzhodu, dosegla pa je višek po naših nasel-
binah na zapadu Amerike.

Delavske vesti. Rudarji niso zadovoljni s po-
viškom plače in apelirajo na predsednika Wil-
sona za večji povisek.

Ameriške volitve. Pri kongresnih volitvah
so zmagali republikanci, ki imajo večino v no-
vem kongresu. Izvoljen je bil tudi socialist
Victor L. Berger.

Svetovna vojna. Zadnji boji na zapadni
fronti. Američani so poglani osem nemških
divizij proti Sedanu. Italijanske čete so zased-
le Trst, Reko, Goriško in del Kranjske po pre-
miru z Avstrijo.

Sovjetska Rusija. Sovjetska vlada je pre-
trgala vse stike z Nemčijo.

Angleški oklopni avtomobil pred železnikom vlakom, ki vozi proti Jeruzalemu, Palestina.

Vesti iz Jugoslavije

ZLOČINEC ZAVRL NI MOGEL POBEGNITI V NEMČIJO

Litija, 23. oktobra. — Dolenjska z Zasavjem vred se je odahnula, ko so ljudje izvedeli iz nedeljskega "Jutra", da je prišel pravici v roke dolgo iskani Polde Zavrl, znan pod domačim imenom Petječek Polde iz Orehovca pri Sv. Križu. Včeraj so ga zaslišali na orožniški postaji v St. Vidu pri Stični. Tamkajšnji komandir Avgust Golob ga je po zaključeni preiskavi dal trdno ukleniti, kajti je treba s takim pičcem, ki je že enkrat iz varnih mariborskih ječ, izvati še previdneje kakor prvič.

V Litijo so prepeljali Zavrla s avtom fotografskega mojstra Erjavca iz Stične. Med potjo so se nekajkrat ustavili, da bi ugotovili kake podrobnosti glede vlovov, ki so bili zadnje čase iz vrstni v Temeniški dolini in po drugih dolenjskih krajih. Polde Zavrl pa je postal še bolj zakrknjen, kakor ob prvem zaslišanju. Zdal taji še tisto, kar je že bil priznal pri prvem zaslišanju.

Vodstvo nadaljnje preiskave je prevzel litijski vodnik g. Jurjo Mavračič, ki je znan kot eden najbolj spretnih kriminalistov med orožniki. V teku prihodnjih dni bodo s patroljo odvedli Polmeta Zavrla v Renke, kjer je bilo vlomljeno v ribiško letovišcarsko hišico, dalje na Sv. Križ, kjer je Polde oplenil kupa šketa in gostilničarko Koprivnikarjevo na Pili. Številno prijavljenih vlovov in tatvin je zadnje dni naraslo in vse so pripisali Polmetu Zavrlu. Fant pa taji tudi tiste grehe, ki so mu že dokazani. Po zaključeni preiskavi bo Polde Zavrl oddan okrožnemu sodišču v Novem mestu, na katerega območju je vršil prve prijavljene grehe. Bil naj bi naposled prijet. Saj je tudi razpisalo novomeško sodišče prvo tirnico za Petječkovim Poldetom.

Pred tedni se je zadrževal Polde Zavrl blizu nemške meje, na Črni pri Prevaljah. Želel je pobegniti čez mejo. Zaradi dogodkov v zadnjem času pa je bila meja dobro zastražena in tako tudi Polde ni mogel v tujino. Nato se je skušal splaziti preko mejnikov še pri Mečici, a tudi zaman. Polde ima v Gradcu sodnike in se je hotel pri njih rešiti pred strogostjo naših zakonov. Ko pa je nekaj časa zaman oprezal na meji, se je vrnil na Dolenjsko in je kradel tako dolgo, dokler ga niso prijel. Zdal bo lep čas na varnem.

Pred rojstvom dvojčkov umorjena

Zagreb, 23. oktobra. — Iz Križevcev poročajo o strahovitem zločinu, katerega žrtev je postala 40-letna vdova Mara Mušalo-va, ki je prebivala v vasi Poganeču, občina Vrbovec. Mara Mušalo-va je bila v blagoslovljenem stanju. Nedavni večer se je podala v klet, ki stoji nedaleč od hiše, da bi prinesla vina za tečaje. Ker pa se dolgo ni vrnila, sta se podala dva tečaja pogledat, kaj se je zgodilo gospodinjici. Na vse presenečenje sta našli blizu kleti ležečo Maro, ki je bila negibna, mrtva. Ko sta tečaja poklicala na pomoč in so vdovo natančneje pregledali, so našli rane na prsih in na obeh rokah, glava pa je bila odsekana, le malo se je še držala kože na vratu. Poleg nesrečne vdove je ležala tudi krvava sekirica, s katero je zločinec končal Marino življenje.

Sum je seveda takoj padel na priležnika mlade vdove, ki jo je še dalje časa izkoriščal. Posebno mučno je bilo priležniku, ko je videl, da je Mara zanosila in ji je zato že dalje časa prigovarjal, naj se reši svojega stanja. Mara pa se ni hotela uklo- niti, zato ji je priležnik stalno grozil, da jo bo ubil. Pri razte- lešenju je sodni zdravnik ugo- tovil, da bi morala Mara Mušalo-va še čez mesec dni poroditi dvojčke, in sicer dva krepka sinčka.

Zavoljo petelina je ubil starčka

Petrinja, 23. oktobra. — V La- sinkem Sjenčaku je na tragi- čen način izgubil življenje 80- letni starček Milovan Jurč. So- sed Stevo Carević je prišel pred starčkovo hišo in ga začel kli- cati: "Striček Milovan, pridi ven, moram ti nekaj povedati!" Nič hudega sluteč je Milovan prišel iz hiše, kjer pa ga je Ste- vo Carević naenkrat začel biti s pestmi, da se je starček zgru- dil. Dobil je pretres možganov. Carević je pobegnil, starčka pa so nezvestnega prenesli v hi- šo, kjer se je 27 ur boril s smrtjo. Carevića so naslednji dan prijeli orožniki. Izpovedal je, da je bil na starčka hud, ker je nje- govih tetki očital, da mu je u- kradla petelina. In zavoljo ene- ga samega petelina je moral starček v grob, Carević pa v je- čo.

Požar v Pečovniku pri Celju

Celje, 23. oktobra. — Danes okrog pol 1 je nastal na pod- strešju stanovanjskega in gospo- darskega poslopja posestnika Karla Kovača nad ribnjem vališ- čem v Pečovniku pri Celju požar, ki se je kmalu razširil na vse ostrežje. Ob postanku-og- nja posestnika Kovača in njego- ve žene ni bilo doma, v hiši je bil samo Kovačev najemnik, ki je stanoval v podstrešni sobi in pa dva Kovačeva otroka. Vsi so se pravočasno rešili. Sosedje so takoj prihiti na pomoč, znosili so skoraj vso opremo iz goreče- ga poslopja. Na pomoč so pri- hiteli tudi celjski gasilci z mo- tortno brizgalno. Gasilci so ogenj kmalu pogasili, zgorelo pa je bilo poškodovano tudi vse osta- lo poslopje. Škoda znaša okrog 30.000 din in je le delno krita z zavarovalnino. V tem poslopju je nastal že pred leti požar in tudi takrat je zgorelo ostrežje. Takrat je ogenj najbrž zanetil iskra iz poškodovanega dimnika na podstrešju.

Že šesta žrtev vlaka v Zasavju

Sava, 19. oktobra. — V teku kratkih mesecev se je danes primerila v Zasavju na progi že šesta smrtna nesreča in sicer pri km 526, v Mošeniku, med postajama Sava in Zagorjem, ne daleč od tam, kjer je nedavno vlak ubil zagorskega orožnika Franca Temnikarja. Kakor se je ugotovilo, se je današnja ne- sreča primerila takole:

Davi po 7. uri je prispela iz Litije do Save skupina telefon- skih delavcev s tehničnim delo- vodjo Valentinom Kovičem. Na- meravali so pregledati in po- praviti telefonsko progo pri Mo- šeniku. Ker je pot ob progi sla- ba, so stopali po progi, sopiha- joč proti Zidanemu mostu. Del- lavci, ki jih je bilo sedem, so se umaknili na drugi tir. Ker je bila megla in zaradi ropota to- vornega vlaka so preslišali, da prihaja brzec na vožnji iz Za- greba proti Ljubljani. In že je bila nesreča tu. Medtem ko so drugi še pravočasno odskočili, je lokomotiva udarila v višino reber delavca Petra Babiča, ga vlekla kakih 6 metrov s seboj, nato pa odbila v kameniti jarek

ob progi, kjer je ševeda siromak obležal na mestu mrtev. Ko so tovariši priskočili k njemu, so ga našli hudo razmesarjenega, z ve- liko odprtino na rebrih, z raz- mesarjeno levo roko in nogo.

Delovodja Kovič je takoj po- hitel na postajo Sava, od koder je nato postajenačelnik Vergelj obvestil o nesreči litijske oro- žnike. Iz Litije sta pohitela na kraj nesreče komandir Žuvela in orožnik Posavec. Ugotovila sta dejanski stan in poskrbela, da je litijska občina poslala kr- sto, v kateri so ponesrečenca prepeljali v Litijo. Velika žalost je zavladovala v pokojnikovi dru- žini, saj je zapustil ubogi vdovi tri otroke. Peter Babič je bil star šele 43 let. Že dalje časa je prebival v Litiji, kjer se je po- šteno preživljal kot telefonski delavec. Ravno včeraj je prejel obvestilo, da je sprejet v litijsko občino in se je še tega prav ve- selil, ne da bi seveda le malo slu- til, da bo takoj naslednje jutro postal žrtev lokomotive pri zlo- glasni "Judeževi čuvajnici."

Dramatična aretacija postopača sredi reke

Krško, 19. oktobra. — Dne 18. t. m. popoldne so imeli na Vidmu svojstven dogodek. Sredi popoldneva so uprizorili pravi- cati lov za vlomilcem Draganom Letico, ki je bil tega dne iskal ugodno priliko, da se okoristi s tujim blagom.

Postopač se je pojavil v gostil- ni Kristine Arnskove na Vidmu, kjer se je najprej okrepčal s pi- jačo, ob ugodnem trenutku pa je tiho stopil v prvo nadstropje, kjer so se zaklenjena vrata pod pritiskom morala vdati. Ropot pa je zbudi pozornost gospodi- nje, ki je prestrašena povpraša- la, kdo se zgoraj muči. Vlomil- lec je uvidel, ga ga ne more re- šiti drugo kakor beg. Tvegal je skok skozi okno prvega nad- stropja in pobegnil proti Savi.

Beg pa ni ostal neopazen. Go- stilničarjev nečak, ki se je mu- dil v hlevu, Anton Kranjc, je te- kel za bežečim vlomilcem, za njim pa še drugi. Ko je vlomilec uvidel, da ni druge rešitve poti, je junaško zabredel v Savo, od- vrgel obleko vanjo in si s pla- vanjem skušal ohraniti svobodo. Sredi Save pa je prav tisti čas nabiral premog uslužbenec Fr. Boranič, ki je, opozorjen na vlo- milca, zasledoval begunca s čol- nom. Se sredi Save mu je begun kričal: "Nečeš me dobiti — ja- ču ti pobeči!" Zgodilo pa se je drugače. Boranič je blizu bo- lišnice vlomilca ukrotil in pove- zal z vrvice, nato pa ga je sko- raj golega privedel na orožniško postajo v Krško, kjer so zvedeli, da je Dragan Letica, brezposeln delavec, doma iz Blinja, sreza petrinjskega. Po temeljnem za- slišanju je poromal v zapor.

Tobačna tovarna obnovila obrat

Midletown, O., 5. nov. — Ob- rat v tovarni P. Lorillard Tob- baco Co. je bil obnovljen po pre- ključni stavke, ki jo je odredila u- nija CIO 3. oktobra. Governer Davey je poslal 500 milijonov v mesto, da ustavi "komunistič- no" invazijo. Zdal se governer hvali, da John L. Lewis, načel- nik odbora CIO, ne more operi- rati v državi, kjer se vlada od- loči za "vzdrževanje miru in re- da."

Praga v žalosti

Ugledni avstrijski list "Zuer- cher Zeitung" je priobčil pre- tresljivo poročilo svojega praške- ga dopisnika o življenju v Čehi, ko je moral narod kapitulirati pred Nemčijo in svojina zahodna- ma zaveznicama. Poročilo ne bo nikoli zastarelo, ker poide v zgo- dovinu kot tragično-veličastna sli- ka iz dni, ko je majhen narod do- kazal svetu, da za duševno veliči- no niso merilo številke.

Praga, septembra.

Ko sta angleški poslanik New- ton in francoski poslanik Dela- croix tisto usodno noč, ko so Češkoslovaško prisilili h kapitu- laciji, odhajala s Hradčanov, sta bila videti v dno duše pre- tresena. Zgoraj sta pustila člo- veka, ki je stal strl in nesreče ob razvalinah svojega življenj- skega dela: Beneša. Strahotno je bilo Newtonovo in Delacroix- xovo poslanstvo. Imela sta na- log, vztrajati na tem, da češko- slovaška vlada brezpogojno sprejme nemške zahteve, sicer bo morala Češkoslovaška sama v boj proti nemškemu orjaku in morda celo proti svojim prija- teljem. Na pomoč Francije in Anglije naj se ne zanese. Vele- silsi sta se pri izbiri med vojno ali žrtvovanjem Češkoslovaške odločili za drugo. Za odgovor se mudil, sta izjavila prezidentu oba diplomata. Ne gre več iz- gubljati časa; ko se bo predsed- nik angleške vlade odpeljal v Godesberg, mora biti že vse u- rejeno. Tudi Hitler ne more čakati.

Pol ure pozneje se je pri Be- nešu sestala vlada. Pričela se je dramatska seja. Pasti je morala strahotna odločitev. Ali naj odklonijo? To bi pomenilo, pahnuti narod v brezupno voj- no, samega, brez zaveznikov, v vojno proti močnemu Nemčiji, morda tudi proti Madžarski in Poljski; to bi pomenilo narod, ki je dvajset let živel samo svojo- mu mirnemu delu, pogrti v ne- izmerno bedo in trpljenje, v smrt in pogubo. In pomenilo bi uničenje Prage, prečudovitega mesta z nešteto stolpiči in gra- dovi, a krasnimi stavbami in ponosnimi cerkvami; pomenilo bi narediti križ čez državo, ki jo je ustvaril Masaryk.

Težka mora je ležala na mini- strih, ko so se posvetovali. Za- vedali so se svoje odgovornosti. Če je posameznik v sili, utegne iz obupa storiti kaj nepremišlje- nega, tisti, ki odgovarja za na- rod, pa tega ne sme. Bilo je, kakor da bi duh pokojnega Ma- saryka, čigar življenje sta toli- krat zasenčila žalost in trplje- nje, tisto noč delal nad sejo no- dvorano na Hradčanih. Kaj bi storil on na njihovem mestu, ka- ko bi se on odločil? Zmerom je oznanjal spravo, nikoli ni po- znal sovražstva ne obupa. Nanj, na učenika in mojstra, na us- tvarjalca in voditelja države, so mislili ministri v tisti usodni uri. Nihče se ni čutil majhne- ga in osramočenega. Sram naj bo tiste, so si dejali, ki ne drže pogodb. Vstal je šef general- nega štaba. Govoril je kratko in jedrnat. Duh armade? Pri- praviljena je tvegati življenje za svobodo in čast domovine. Ver- jetnost v zmago? V nekaj te- dni smo izgubljeni.

V dno duše pretreseni so mi- nistri poslušali vojakove besede. Nato je padla odločitev: pri- stanek

Zbegani, kakor omamljeni, hodijo ljudje po cestah. Izgu-

bili so vero v vse, samo še vero vase si hočejo ohraniti. Praga ni mogla več spoznati. Že ne- kaj dni sem so glavne ceste in trgi eno samo šumeče, valujoče morje ljudi. V katero smer bo eksplodiralo to razpoloženje? S strahom si povsod zadajajo to vprašanje. Tolikšna ogorčenost mora nekje najti ventil — in vendar: discipliniranost in sa- mopremagovanje množic je pre- steljivo. Do resnejših spopa- dov sploh ni prišlo. Vendar ni več priporočljivo govoriti nem- ški, angleški ali francoski — najmanj francoski. Ogorčenje proti Francozom je nepopisno. Ni dvoma, prijateljstva je ko- nec, in naj pride še toliko no- vih pogodb. Judež, Judež! To ime na rovaš Francije je v prvih urah razočaranja zmerom izno- va odmevalo po praških cestah.

Priča sem bil pretresljivim prizorom. V glavni stan tujih poročevalcev — spravili so ga v neki poštni urad — so vdrl mladi ljudje in zahtevali fran- coske dopisnike. Solzljivi oči, s tresočim se glasom, je stopil prednje eden izmed mladeničev in hripavo zavpil:

"Prosim, napišite v vaš časo- pis, da ste nas izdali. Prodali ste nas, a mi smo vam v vojni dali naše legije. Niste več ve- lik narod, ne moremo vas več spoštovati. Nemci trideset ki- lometrov od Prage — ali veste, kaj to pomeni?"

Mladenčič se je zadrnil glas in solze so se mu udrele iz oči. Prišel je stražnik in ga krotko odpeljal iz sobe.

Bolest teh ljudi je tako prist- na, da jo čutijo z njimi vsi tu- dci. Na vseh vogalih srečujes jokajoče otroke, mladeniče, mo- že. V spomin se je človeku vti- nil pohod čet, ki so jih poslali za varstvo tujih poslaništev, nemškega, francoskega, itali- janskega, madžarskega in pol- skega. Ljudje so ob pogledu na svoje vojake pričeli vriskati. V poštnem uradu so poskakali ur- adniki s svojih sedežev izza okenc in stekli na ulice. Bilo je pravo pobratinstvo med ljud- stvom in armado, skupen utrip, en sam krik: "Nazdar! Na- zdar!" je klicalo ljudstvo in od- ust do ust je šlo: "Ne damo se!" Vojaki so se smehljali pod svo- jimi jeklenimi čeladami in pri- jazno odzdravljali množicam. Češkoslovaški narod kaže v teh žalostnih dneh silko dostojan- stvenosti in strnjivosti. Preiz- kušnja ni našla majhnih lju- di.

Smrt je v hiši, a življenje te- če dalje. Poletje je letos ne- navadno dolgo in v prekrasem vremenu posedamo po lepih te- rasah velikih kavarn in hotelov

na trgu sv. Vavla. Zenske so zelo elegantne; vse nekako spo- minja človeka na Dunaj v nje govih najlepših časih.

Popoldne in zvečer jo mahne- mo v hotel "Ambassador", aha- jališče poročevalcev iz vseh dr- žav. Nobena miza ni prasta. Nihče ne ve, kaj hočejo vsi ti tujci, ki so se pojavili tu, kakor bi zrasli iz tal. Nemogoče je, da bi bili sami žurnalisti. Skriv- nostni globetrotterji so med nji- mi, morda še kaj hujšega; vse- kakor ustvarjajo vtis, kakor da bi nekako prežali na vse strani . . . Na uho ti udarjajo vse govornice sveta, češne tu sko- raj ne slišiš. Neki ameriški to- variš hoče po vsej sili vedeti, da je lepota v zelenem klobuku nasproti nas neka znana vohun- ka; ne pove sicer, v čigavi služ- bi naj bi bila, a to je naposled tudi vseeno. Vseako tu kar mrgoli agentov iz političnih pi- sarn vsega sveta in sleherna Gestapo in sleherna Čeka prav dobro ve, kaj se godi v Pragi. Iz krajev, ki jih bo treba odsto- piti, je pribežalo v Prago mno- go Židov; veliki tovarnarji pro- dajajo v "Ambassadorju" za smešno nizke cene svojo indus- trijo. Pod podjetja, ki so uspe- vala petdeset ali sto let, je tre- ba zdaj potegniti debelo črto. Tudi druge kupčije cveto; mi- mogrede slišiš, kako ponujajo potne liste, vize, priporočila pisma za razne oblasti. Ono zlo- večje ozračje je, ki vselej spre- mlja vojno, revolucijo ali velike prevarate. Gospodine se zala- gajo devizni tečajni vratolom- ne višine. Vsi časopisi morajo, preden izidejo, v cenzuro. Pi- semeke tajnosti ni več.

Posledic češkoslovaške trage- dije si ni moči v vsem obsegu niti predstavljati. Sele v nekaj mesecih bomo mogli presoditi vpliv teh dogodkov na evropsko ravnotežje. Za zdaj mislimo na Lafontainovo basen o jastrebi, ki so prileteli, še preden je lev poginil. Ljudje se prijemljejo za glavo in se vprašujejo, ali je tudi v Evropi zavladoval zakon džungle in ali res samo sifa, še žanje ugled. Zelo ostre so njih besede, a človek jih preliči, ker razume položaj teh ljudi.

"Kdaj boste odstopili Alzacijo?" vprašujejo Francoze. "Mor- da nas boste potrebovali za dru- go bitko ob Marni? Ne poza- bite nam sporočiti . . ."

"Kdaj pride koridor na vr- sto?" vprašujejo Poljake. "Te- daj se spomnite svojih slovan- skih bratov . . ."

"Ali bo Chamberlain drugič prinesel v svoji aktovki tudi ko- lonije?"

Nihče ne odgovarja, vsi razu- memo bolest tega naroda, — naroda, ki je kljub vsemu celih dvajset let pomagal graditi stavbo miru . . .

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

bo živih ljudi. Tako nekako nam gre v metropoli v letu 1938.

Anton Valentinič iz Sharon, Pa., je oni dan pisal v Prosveti, zakaj mu nisem dal nekoliko to- lažbe, ko sem bil v njegovi hiši. WeM, Anton, na waukeganski konvenciji SNPJ je neki cleve- landski delegat vprašal za be- sedo, toda predno je prišla vr- sta nanj, je sobrat zaspal. In spal je, ko ga je predsednik kon- vencie klical k besedi. Ko se prebudi: Predsednik, protesti- ram, ker nisem dobil besede! John Filipič, tudi Clevelandčan, ga zavrne: Kako boš dobil besed- do, ko si spal! In ako si ti Tone spal, kdo naj bi te dramil iz slad- kih sanj? Toda je tudi tole: Jaz sem misli, da je dopisnik Valen- tič iz Sharon, ker sem bil pre- več povprečen. Ker pa ni bil Dom še odprt, da bi dobil informacije, sem pogledal v društveni imenik, ki sem ga slučajno imel s sabo in vidim, da je Anton Valentinič blagajnik pri društvu 262. De- jal sem: ta bo blizu tukaj, poj- dimo k njemu. Vidiš, br. Valen- tič, smatral sem te za dvojče- ka — Valentič-Valentinič. Ko pridem prihodnjič v Farrell, bom bolj previden. Nisem pa tajni de- tektiv, da bi delal preiskave, o kakršnih čitamo v letih. Videl sem le eno Mici, ki pa ni bila A- ve Marija, pač pa mrs. Valenti- nič. Drugič se bom še bolj opro- stil in zahvalil za naslov, za ka- teroga sem vprašal; tudi s To- netom se bova pogovorila, ako ne bo — spal.

Namenil sem se pa, da povem Valentiniču in drugim, koliko je prebivalcev v njih nasebini. Farrell 14.350, Sharon 25.900, Mercer 2125, Pittsburgh 669-825, Library 1125, Finleyville 600, Monongahela 8975, West Newton 2950, Arona 450, Green- sburg 16.500, Latrobe 10.650, Washington 24.550, Meadow- lands 2025, Houston 1750, Can- nonsburg 12.550, Moon Run 1275, Bridgeville 3950, Carne- gie 12.500, Crafton 7000.

Skozi ta mesta in vasi sem po- toval po Pennsylvaniji 22., 23. in 24. oktobra. Povsod je za de- lavca približno tako ko v Cleve- landu. V Latrobu mi je povedal John Fradel, da so tam samostoj- ne jeklarne, ki še precej dobro obratujejo. Življenjske potrebš- čine pa so radi tega dražje ko v sosednjih mestih. Trgovci na de- bello namreč vedo za to in raču- najo višje cene trgovcem v La- trobu kakor po drugih krajih, na primer v Johnstownu. In tako morajo tudi mali trgovci več računati svojim odjemalcem. — Ampak to bo dovolj za enkrat.

Frank Barbič, 53.

Modernizirajte Illinoiske Bančne Zakone

VOLITE DA VOLITE

USTAVNI AMENDMENT

POJASNILO O PREDLOŽENEM AMENDMENTU

1. Predloženi odstavek 5, kot tudi sedanji odstavek 5, predvideva, da se država ne sme vmešavati v nobeno bankirstvo.
2. V amendmentu je izpuščen odlok sedanje točke 5, kjer se zahteva predložitev volilcem vse zaključke iz zasedanje višje zbor- nice, tikajoč se bankirstva. Predlaga pa v predloženi točki 6, da zaključki splošnega za- sedanja zbornice tikajoč se bankirstva niso veljavni, če ne dobe najmanj dve tretjini afirmativno oddanih glasov pravilno izvolje- nih članov obeh, višje in nižje zbornice.
3. Predložena točka 7 predlaga, da nobe- na banka od sedaj naprej ne sme izdati de- narja ali bankovcev, ki bi krožili kot denar in nadomestila točki 7 in 8 regulacije izda- janja denarja bankam.

Za predloženi amendment točk 5, 6, 7 in 8, člana XI. ustave.	YES	X
	NO	

Ta reprodukcija Glasovnice kaže pro- stor predloženega ustavnega amend- menta na vaši redni uradni kandidatski glasovnici.

Glasujte "YES" za ustavni amend- ment s tem, da napravite KRIŽ v če- tverokotu nasproti besede "YES" na glasovnici.

Zapomnite si, ta ustavni amendment mora dobiti večino vseh oddanih gla- sov v teh volitvah, da bo sprejet in ve- ljaven, ne pa le navadno večino odda- nih glasov za to propozicijo. Vsaka o- pustitev glasovanja za ta predlog, po- meni en glas proti.

VOLITE DA VOLITE

Ojačajte vaš državni bančni sistem

ZA ODBOR POPRAVKOV USTAVE, Floyd E. Thompson, predsednik.

Češki delavci kopljejo zemljo v Pragi, kjer bodo zgradili poslopje za stare penzioniste.

VOLTAIRE:

Kandid ali optimizem

POSLOVENIL OTON ZUPANČIČ
UVOD NAPISAL STANKO LEBEN

Ko ste bili dodobra prebrani, sem se vprašala, kako je mogoče, da sta ljubezni Kandid in modri Pangloss v Ljubni, eden, da prejme sto udarcev z bičem, drugi, da ga obesijo na ukaz gospoda inkvizitorja, ki sem mu jaz ljubica? Pangloss me je torej pač kruto varal, ko mi je govoril, da je vse na svetu najlepše urejeno.

Bila sem razburjena, zdaj vsa v ognju, zdaj od same slabosti napol mrtva, po glavi pa mi je blodilo vse vprek: umor mojega očeta, moje matere, brata, objestnost grdega bulgarskega vojaka, sunek z nožem, ki mi ga je zadel, moje robstvo, moja kuhinja, moj bulgarski kapetan, moj priskutni Don Isakar, moj gabni inkvizitor, obešenje doktorja Panglossa, tisti veliki, zamolklo brenčeci mizerere, med katerim so vas bičali, in predvsem poljub, ki sem vam ga dala za zaslonom tisti dan, ko sem vas zadnjič videla. Hvalila sem Boga, ki vas je privedel po tolikih izkušnjah zopet k meni. Naročila sem svoji stari, naj skrbi za vas in vas pripelje sem brž ko bo mogla. Moj nalog je prav dobro izvršila; okužila sem neizrekljivo srečo, da sem vas zopet videla, slišala in govorila z vami. Lakota vas mora gruditi; tudi mene zelo mikla jesti, torej najprej — večerjajta.

Opa sedeta za mizo, po večerji pa se preselita zopet na tisto lepo zofo, o kateri je bila že beseda. Tam sta bila, ko je vstopil signor Isakar, eden obeh hišnih gospodarjev. Bila je sobota; prišel je, da bi užival svoje pravice in razkladal svojo nežno ljubezen.

IX.

Kaj se je zgodilo s Kunigundo, Kandidom, z velikim inkvizitorjem in nekim židom

Ta Isakar je bil najbolj arborit Hebrejec, kar jih je videl Izrael izza babilonske sužnosti. — "Kaj?" je rekel, "psica galilejska, ali ti ni dovolj gospoda inkvizitorja; še ta capin mi mora v škodo hoditi?" Pri teh besedah potegne dolgo bodalo, ki ga je nosil vedno pri sebi; in ker ni mislil, da ima njegov nasprotnik orožje, plane na Kandida. A naš vrli Vestfalec je dobil od starke s popolno obleko vred tudi lep meč. Potegne ga, čeprav je bil jako milega značaja, in vam položi Izraelita pri tej priči mrtvega lepi Kunigundi pred noge na tla.

"Sveta Devica!" je zakricala; "kaj bo z nami? Človek ubit v mojem domu! Če pride straža, smo izgubljeni!" — "Da ni bil Pangloss obešen, bi nam dal dober svet v tej sili, zakaj bil je velik filozof. Ker ni njega, vprašajmo stanko." — Ta je bila zelo prebrisana in je začela razkladati svoje mnenje, kar se odpru druge majhne duri. Bila je ena po polnoči, začel tek nedelje: to je bil dan gospoda inkvizitorja. Stopi v sobo in vidi bliščanja Kandida z mečem v roki, mrtvega na tleh, Kunigundo vso preplazeno in stanko, ki daje svete.

Ta hip so brodirale Kandidu po duši take misli: "Ako si pokliče ta sveti mož pomočnikov, me bo dal brez dvoma sežgati. S Kunigundo utegnem storiti prav tako. Dal me je neusmiljeno prebrati; tekmeč mi je; ker sem že pri morji, ni, da bi omahoval." Ta premislek je bil jasen in nagel; niti toliko časa ne da inkvizitorju, da bi se oddehnil od presenečenja, prebode skozi in skozi in ga zvrne poleg Žida. — "Se to po vrhu!" je rekla Kunigunda. "Zdaj nam ni več milosti; izobčeni smo; zadnja ura nam je odšla. Kako je to mogoče, vi, ki ste od rojstva tako mili, pa ubijete v dveh minutah Žida in prelata?" — "Lepa moja gospodična," je odgovoril Kandid, "kadar je človek zaljubljen, ljubosumen in ga je inkvizicija prebrala, ne ve več, kaj dela."

Tedaj povzame besedo stanka in pravi: "V hlevu so trije andaluški konji s sedli in uzdami. Vrli Kandid naj jih opravi. Gospodična ima zlatnikov in demantov; zajašimo hitro konje, čeprav morem sedeti samo z eno stranjo, in krenimo v Cadiz; vreme je, da nikoli takega, in potovanje v nočnem hladu je pravo veselje."

Kandid nemudoma osedla konje. Kunigunda, stanka in on prejezdijo v eni sapi trideset milj. Med njihovim begom se pojavi v hiši sveta hermandada: monsinjorja pokopljejo v lepi cerkvi, Isakarja vržejo na mrhovine.

Kandid, Kunigunda in stanka so bili že v

mestecu avacenskem sredi Sierre-Morene; in v neki krčmi so se razgovarjali tako-le.

X.

V kaki stiski dospo Kandid, Kunigunda in stanka v Cadiz in kako se vkrcajo.

"Kdo neki mi je ukradel moje zlate in demante?" je tarnala Kunigunda; "ob čem bomo živeli? Kako ukrenimo? Kje najdem inkvizitorje in Žide, ki bi mi dali drugih?" — "O," je rekla stanka, "zelo imam na sumu častitljivega očeta frančiškana, ki je včeraj v Badajozu nočeval v isti krčmi, kakor mi. Bog me varuj, da bi na slepo sodila! Toda dvakrat je stopil v našo sobo in odrinil davno pred nami." — "Ah," je rekel Kandid, "dobri Pangloss mi je marsikdaj dokazoval, da je posvetno blago vsem ljudem skupno, da ima do njega vsak enako pravico. Po teh načelih bi nam bil ta frančiškan že moral toliko pustiti, da bi imeli s čim potovati. Torej nimate nič več, lepa moja Kunigunda?" — "Niti enega maravedija," je dejala. — "Kako bi?" je vprašal Kandid. — "Prodajmo enega konja," je svetovala stanka; "jaz sedem za gospodično, čeprav se morem držati samo na eni strani, in tako dospemo do Cadiza."

V isti gostilnici je bil neki benediktinski pripor; ta je konja poceni kupil. Kandid, Kunigunda in stanka so šli skozi Luceno, Chillas, Lebrijo in so končno prijezdili v Cadiz. Tam so baš opremili brodovje in zbirali čete, da bi spametovali častitljive očete jezuite, ki so bili obdolženi, da so vzbunili blizu mesta San-Sacramenta eno svojih indijanskih tolpe zoper špankega in portugalskega kralja. Kandid, ki je služil svoje dni pri Bulgarah, je kazal pred generalom te male armade bulgarske vaje s tako gracio, ročnostjo, točnostjo, ponosom, živahnostjo, da so mu podelili poveljstvo infanterijske čete. Sedaj je kapetan; vkrca se z gospodično Kunigundo, a stanko, dvema slugama in andaluškima konjema, ki sta bila nekoč gospoda velikega inkvizitorja portugalskega.

Med vožnjo so ves čas mnogo razpravljali o filozofiji ubogega Panglossa. "Sedaj smo na poti v nov svet," je govoril Kandid; "v tem je brez dvoma vse v redu, zakaj priznati je treba, da bi lahko malo počel nad tem, kar se godi v našem fizično in moralno." — "Ljubim vas iz vsega svojega srca," je govorila Kunigunda; "a duša mi je še vsa zbegana od tega, kar sem videla, kar sem izkusila." — "Vse bo dobro," je zavrčal Kandid; "že morje tega novega sveta je vse drugo nego morje naše Evrope: mirnejše je, vetri so stanovitejši; gotovo je novi svet tisti, ki je najboljši vseh mogočih svetov." — "Boj daj!" je dejala Kunigunda; "a jaz sem bila v svojem tako strašno nesrečna, da se mi je srce zaprlo vsaki nadi." — "Vidva tožita!" jima je rekla stanka; "ah, takih nezgod kakor jaz nista trpela!" — Kunigunda toliko, da se ni zasmejala; njej se je zdela ta dobra ženica zelo zabavna, ker je hotela biti nesrečnejša od nje. — "Ah, draga moja," ji je dejala, "če vas nista posilila dva Bulgara, če niste dobili dveh sunkov z nožem v trebuh, če vam niso porušili dveh gradov, če vam niso vprčili vas umorili dveh mater in dveh očetov, in če niste videli, kako so vam pri auto-da-feju bičali dva ljubca, ne vidim, kako bi se v trpljenju kosali z menoj; pomislite tudi, da sem rojena baronica z dvaindesetdesetimi pradedi in sem služila za kuharico." — "Gospodična," je odgovorila stanka, "saj ne veste, kakšnega rodu sem jaz; in da vam pokažem svojo zadnjico, ne bi govorili več, kakor govorite, in bi s svojo sodbom nekoliko počakali."

XI.

Stanka pripoveduje svojo zgodbo

"Nisem imela od nekaj krmežljivih in rdečih obrobjenih oči; nos se mi ni vedno dotikal brade; tudi šušila nisem vedno. Jaz sem hči papeža Urbana X. in kneginje Palestinske. (Poglejte pisateljevo skrajno vzdržnost: do današnjih dni ni bilo papeža z imenom Urbana X.; ne upa si prisoditi znanemu papežu nezakonske hčere. Kolika obzirnost! Kolika rahlostnost! — Posmrtna opazka Voltairjeva.) (Dalje pritožnadi.)

V čakalnici tretjega razreda

Povsod lahko najde reporter snovi za svoje delo. Življenje je pač pisano, in če ga zna pogledati s prave strani, — in to mora znati, — odkrije sto in sto drobnih delecev tistega, kar imenujemo snovanje sveta in življenja. Nikoli ne bo v zadregi, če bo hotel dati bralcu nekaj, kar ga bo zanimalo vsaj tiste minute, ko bo njegovo delobral.

Recimo, — gre iz kavarne, ko jo že zapirajo. Spati se mu še ne da, v zadnje odprte lokale tudi ne mara iti, pa stopi na postajo v čakalnico tretjega razreda.

Ponižno reče vratarju, da se pelje s prvim vlakom na Gorenjsko. Vratar, izkušen mož, ga premeri od nog do glave. "O, saj vem! Ključa nimate! V kavarni ste ostali, pa zdaj ne morete domov." — Reporter pobledi. Ujet je na laži, nič ne pomaga. On, ki je moral že sto in stokrat najti vse mogoče trike, da je prišel sem ali tja, in se mu je naklep vselej posrečil. Ali ga je vratar spoznal po obleki? Ne utegne premisliti. "No, le pojdi noter!" Vratar je uamljenega area in zunaj dežuje — ob taki uri ni nihče rad pod milim nebom.

Da je zrak v čakalnici prijeten, skoraj ne bi mogel reči. Je pač tako, da se ne da pomagati. Ljudje je toliko, da skoraj ni več prostora. Po klopih leže, nekateri

samo slone, nekateri kar obuti, da se jim vidijo raztrgani podplati. Drugi v nogavicah, in malo jih je, ki ne bi kazali vsaj enega palca. Seveda, samo siromaačina se je zbrala tu. Tisti, ki nimajo denarja, da bi si najeli skromno sobo. Tu v zatohlem zraku čakajo, da pride njihov vlak, tisti, ki jim je vlak samo pretveza, do časa, ko bodo spet lahko ali v mesto, morda lakat dela, morda prosjačič. Nekaterim se vidi, da so vajeni trdega ležanja. Mirno spe, skoraj ne ganejo se, kakor bi spali na najboljši žimnici, ne pa na trdi deski. Pod nekaterimi klopmi pritjaga. Kožare, in cunje gledajo iz njih. Beraščina. Zavitki pod glavami.

Nov gost vstopi. Z rokami v legirane družbe Western Union.

Italijanski kralj pozdravlja legionarje, ki so se vrnili domov iz Španije, kjer so se borili v fašistični armadi.

žepu. Na pragu se ozre. Kje je kaj prostora? Strokovnjaško gleda. Potem najde kotiček zraven ženske pod oknom. Ta ženska — kmetica mora biti, — ima zraven sebe otroka, ki spi na nekakšni umazani blazini. Droben slaboten obrazek, takšen, kakršnim navadno ni usojeno dolge življenje. Tja zraven sede novi gost in trenutek nato že spi, z glavo nastonjeno ob zid.

Proti peronu vrata, ki so zagrajena. Skozi stekla v njih pogleda časih stražnik, premeri vse ljudi, ki jih more njegov pogled zajeti. Menda je vse dobro in prav nič sumljivega, ker gre kmalu dalje svojo pot po peronu, kakor ura.

Da, ura. Bliza se čas, ko pride prvi jutrnji brzi vlak. Štirje postrežki spet v čakalnici. Pet minut pred prihodom. Izenadna vstanejo drug za drugim. Nihče jih ni klical. Menda imajo v glavi budilko, ki jih pokliče, da ne zamude priložnosti, ko bodo morda zaslužili kakšen dinar. Potem se izpod stropa oglasi zvočnik. "Brzi vlak! Zagreb, Beograd, Bukarešta... Odhod ob..." Kako se sliši to zasmehljivo in tej borni čakalnici! Se komentarje zbudi. Večina ljudi se je predramila, nekateri pa še dalje spe in smrče.

Zunaj se žmerom dežuje. Vlak je pridrdral. Mlada, kar prikupna gospodična stopi v čakalnico. Na pragu ji noga zastane, pa se nazadnje le odloči, da vstopi. Z vlakom je prišla, nihče je ni čakal. Zdalj misli ostati tu do ure, ko se bo začela Ljubljana dramiti. Reporterju zaigra srce, kakor pač vsakemu mlademu človeku, če zagleda lepo dekle. In sam pri sebi začne misliti in upati: ko bi sedla k meni. Kar prosoje pogleda meče proti njej, pa prostor ima zraven sebe, lep prostor. Postrežek mu ga je pustil, ko je šel na peron. In res. Gospodična pogleda klop, potem jo obrise in sede. Pa začne strmeti v tla, kakor nedoumljivi Budha, ki že stoletja strmi v svoj popek in pusti ljudi, da ga občejujejo.

"Dež je in neprijetno, kaj? — Tistega, da se začne pogovor z vremenom, se reporter še ni odvalil."

"Da!" Nič več.

"Ali ste od daleč, gospodična?"

"Hhm!"

Konec.

O, saj ve, reporter! To je tiste sorte gospodična, kakršne prihajajo z dežele — podeželska lepota, ki je določena samo za nvesto in za nič drugega, in ki so ji doma strogo naročili, naj se ne spušča v pogovore z neznanimi ljudmi na železnici. Reporter je obupam. Izdati se noče, gospo-

Roy B. White, predsednik te-

Kaj pa vi zbirate?

Tu je nekaj zgledov, ki jih lahko posnemate

Kdo izmed nas ni bil v svojem življenju vsaj enkrat zbiratelj? Ali nismo že v svojih detinskih letih zbirali bodisi že poštnne znamke ali stare novce? Morda pa tudi razglednice, metulje, hrošče, raznobarvne kamenčke ali kaj drugega.

Pri večini ljudi se mladostna zbirateljska strast v zrelih letih izgubi. Umakne se drugim potrebam, ki so nujnejše. Pri nekaterih pa ostane živa, se razvija dalje in postane sčasoma prava manija.

Mnogi hočejo imeti izvod vsake prve izdaje knjig. To so bibliofili, ki morajo biti dokaj

dična pa ga gleda postrani, kakor bi v njem videla najmanj dektiva, če se ne morda kaj hujšega, — na primer trgovca z belim blagom. Potem se spet zastirni v tla.

Stara ženica na sosedni klopi se je zbudila. Čujem počasen zvenket. Robec je odvezala in zdaj preštevava novce, drugega za drugim jih preklada iz roke v roko, kakor bi bili zlatniki. Pa še srebrniki niso. Dinarčki in kronice, kdo ve, kako dolgo jih je zbirala.

Na steni komar. Kar prozoren je in rožaste barve. Napil se je krvi siromakov, ki leže, da se bodo zbudili še bolj izmučeni, kakor so bili takrat, ko so legli. Zdalj se bodo začeli kmalu razhajati prvi osebni vlaki, ki za puščajo Ljubljano ob zgodnjih urah. Drug za drugim vstajajo ljudje. Motoglav se nekateri obuvajo, drugi še smrče. Žvižg za žvižgom se oglašajo s perona.

Po stenah plakati. Za vselejme, za podpetnike, za sredstva proti mrčesu. In za mlo. Slika lepega dekleta, ki se smehlja in prepričljivo pripoveduje: "Za vašo lepoto milo X..." Njej nasproti plakat z navodili proti napadom iz zraka. Ne verjamem, da bi jih bil že prebral kdo izmed tistih, ki spe tu. Ali pa kdaj, ko ni mogel zaspati, in si je z njimi skrajšal čas za nekaj dolgih minut. To so ljudje, ki imajo drugačne skrbi. Kako bodo jedli, kdaj in kje, napadi iz zraka pa so jim deseta skrb.

Na klopi pri peči majhna družina. Mož, žena in dva otroka. Pet do šest let. Polno paketov imajo okoli sebe. Najbrž gredo v tujino, ker jim dom ni dajal kruha. Tam bo bolje, — tako mora misliti žena, ki se v sanjah mirno smehlja. Pozna se ji trdo delo. Tam bo morda lažje, morda bo mož zaslužil toliko, da bo ona morala skrbeti samo za dom.

Počasi se še poslednji prebujajo. Drug za drugim. Tiho se pogovarjajo med sabo, kar zaupno, kakor bi se vsi dobro poznali. Tisti, ki pojdejo stran, in tisti, ki so prišli sem samo zato, da bi nekaj ur prespali. Potem postane njihov pogovor glasnejši.

Zunaj je še tema. Tudi dežuje še. Toda reporter je že utrujen, naveličan vsega okoli sebe. Tiho vstane in gre ven, kakor jih je že toliko šlo. Mimo vratarja, ki se prizanesljivo in z nekakšnim zadostčenjem smehlja, češ, saj sem uganil, kakšen ptiček si.

Doma ga čaka postelja, delo pa šele proti večeru. Dovolj časa bo, da se naspil, dovolj, da bo prežvečil vso revščino, ki jo je videl, da jo bo potem napisal senzacija željnim bralcem.

premožni, če hočejo ugoditi svoji muhi.

Pa tisti, ki tratio čas z zbiranjem gumbov? Glasbenik Clapisson je imel v svoji zbirki 7750 gumbov, katerih vsak je bil drugačen. V letu 1845 je neki drugi Anglež razstavil kar 30.000 raznih gumbov.

Gospa Vanderbiltova, ameriška milijonarka, je bila ponošna na svojo veliko zbirko ključev. V njej najdejo ključve vsakovrstnih oblik in velikosti, poleg železnih tudi srebrne in zlate.

V gradu Keryolétu v Bretaniji je velika zbirka posteljnih ogrevalnikov. Zbral jo je bil Nestor Roqueplan.

Potem so na svetu zbiratelji črnilnikov, kladiv, zvončkov, ur, rokavic, pahljač, dežnikov, celo monštranc in kelihov.

Važna zvrst zbirateljev je tista, ki se zanima za predmete, ki so nekoč pripadali znamenitim osebam.

Naprstniki slavnih žen imajo zlasti veliko vrednost. Gospa Vanderbiltova premore na primer naprstnik, ki je bil nekoč last angleške kraljice Elizabete.

Nekaj let bo tega, ko so v Londonu prodali za 675 frankov lesenega zajca, s katerim si je sezuval škornje slavnega angleškega admirala Nelsona. Dvanajst srajc istega gospoda so prodali za 2725 frankov.

Medeni ovrtnik, s katerim se je dičil kužek angleškega pesnika lorda Byrona, je kupil nekdo za 500 frankov.

Palica, s katero se je šetal francoski modrijan Voltaire, je bila že sto in stokrat prodana v razne kraje sveta. En sam zbiratelj jih je imel kar pet. V Ameriki je mnogo ljudi postalo premožnih, ker so prodajali istotako "pristne" palice, s katerimi se je izprehajal Jurij Washington, prvi ameriški predsednik.

V starih dobrih časih, ko je

cvetela kupčija z relikvijami, prodajali pretkanci drobne "pristnih" kosti svetnikov, kakor gob, ki so bile namočene v krvi mučencev pa še razne mogoče in nemogoče spominke heroičnih časov krščanstva. Pravijo, da je bilo samo tréšie svetega križa prodanih toliko, da bi iz njih lahko naredili sto takih križev, na kakršnem umrl Izveličar.

Dandanes se zbiratelji na bolj trudijo, da bi dobili lastne ročne podpise znamenitih moških. Za pristni podpis Napoleona Masseneta, Rossinija ali Victorja Hugoja, bi srečni lastnik dandanes dobil krasno vsoto denarja. Se nedavno so poročali, da so v mestu ob Slane jezeru (Salt Lake City) našli dognano pristni podpis Viljema Shakespearea, najslavnejšega trageda in poeta. Kdor ga že kupiti, ga morda še dobi. Na nižja cena je bila doslej 75.000 dolarjev.

S tistimi, ki zbirajo vrvi različne, se ne bomo mudili.

Miss Evansova v Angliji zbirala v svoj album poljubne. Svoji "žrtvi" je podjetna gospodična pobarvala ustnice karminasto barvo, da še videti odstopa na čistem papirju.

Bogat Američan, doktor prirodnih ved, se je zaljubil v dekle, ki je prihajala poslušati njegova predavanja. Stvar je prala do srečnega konca: lepega dne sta stopila pred oltar. Krvica, v kateri se je vršil poročni obred, je bila za to priliko okrašena s 370 kačami, ki sta ji bila srečna zaljubljenca samonolova.

Dr. Chardon je hranil zamaške vseh steklenic, katere je bil izpraznil. Na vsak zamašek je pritril listek s podatki: kje in kdaj je steklenico odprl in kakšno vino je vsebovala.

Henrik Beer, brat slavnega skladatelja Meyerbeera, je zbral manifeste, letake, gledališke programe in palice. Umrl je blazen in v bedi, zavil v manifeste in držeč palico v manj roki.

Neki Francoz v Champigniju je do nedavnega zbral sir. Vse palice in vse omare v njegovih sobi so bile natrpene s koščki najrazličnejših vrst sira. Zbirka je bila zanimiva, povzročala pa je take neprijetne duhove, da so bližnji stanovalci prosili pomoči policijskega komisarja. Komisar je poklical zbiratelja predse. Prišel je mož v obleki normanskih mlekarin in prišel v vsaki vedro z vsemi vzorci svoje zbirke. Komisar je najprej odredil, da postavijo zbiratelja pod prho, potem ga je oddal v bolnišnico za duševno bolne.

E/fm.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in priložne eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in eni naročniki. List Prosveta stane na vse enako, na člani ali nečlani \$0.30 na eno leto naročnine. Ker pa člani še plačajo pri ansementu \$1.20 za tednik, se jim to priložje k naročnin. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vaka lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Ceno lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$0.30	Za Cincero in Chicago je.....\$1.20
1 tednik in.....4.30	1 tednik in.....4.30
2 tednika in.....3.60	2 tednika in.....3.60
3 tednike in.....2.60	3 tednike in.....2.60
4 tednike in.....1.30	4 tednike in.....1.30
5 tednikov in.....nč	5 tednikov in.....1.30
Za Evrope je.....\$0.90	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaka lastnina.

Pojasnimo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list Prosveta, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snizati datum za to vsoto naročnine.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. družine \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sledoč. člana moje družine:

2).....Čl. družine \$.....

3).....Čl. družine \$.....

4).....Čl. družine \$.....

5).....Čl. družine \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....